

BLAZONUL DE CAVALER AL GENERALULUI MIHAIL TRAPȘA

Despre viața și activitatea generalului Mihail Trapșa s-a scris mult și datorită acestui lucru ne putem face o imagine completă a personalității sale.¹

Aceasta însă nu însemnează că au fost epuizate toate izvoarele, toate laturile activității sale de oștean, de luptător pe tărîm național sau ca minutor al condeului.

Cercetînd viața și activitatea generalului Trapșa ne-am oprit, cum era și firesc, și asupra diplomei lui de cavaler.²

Este bine cunoscut faptul că în anul 1882 lui Mihail Trapșa i se acordă titlul de cavaler. În diploma de înnobilare se arată că i s-a dat acest titlu „ca apreciere a faptelor deosebit de vitejești în bătălia de la Custoza la 24 iunie 1866, cit și în bătălii premergătoare și în cele care au urmat, ca și pentru alte merite cîștigate.”³

Studiat cu atenție, ajungem la părerea că blazonul lui de cavaler îi descrie trăsăturile ce-l definesc și pătrunzînd în știința heraldicii, nu greșim cu nimic atunci cînd afirmăm că citim în acest blazon viața lui, lupta lui și aspirațiile sale pentru unitatea și libertatea poporului român.

Semnînd diploma de înnobilare, împăratul Franz Iosif s-a mulțumit doar să-l răsplătească pentru faptele sale de curaj și vitejie, iar scribii, la rîndul lor, și-au făcut datoria ca în paginile diplomei să înscrie faptele lui, să descrie și să deseneze blazonul lui de cavaler.

Nu vom insista prea mult asupra titlului de cavaler pe care l-a obținut Trapșa, amintim doar că acesta se acorda în urma unor fapte deosebite săvîrșite pe cîmpul de luptă și că la trecerea în rîndul cavale-

¹ Petru Bona, *O personalitate din granița bănățeană, generalul Mihail Trapșa. (1838—1896)*, în *Studii și comunicări, Istorie*, Caransebeș 1979, p. 396—376; Liviu Groza, *Participarea generalului Mihail Trapșa la lupta de la Custoza (1866)*, în *ActaMN*, XIX, 1982, p. 429—440; Liviu Groza, *Mărturii documentare privind colaborarea dintre George Barițiu și generalul Mihail Trapșa*, în *ActaMN*, XX, 1983, p. 593—598; Liviu Groza, *Testamentul generalului Mihail Trapșa*, în *Banatica*, VII, 1985, p. 345—349; Liviu Groza, *Grănicerii bănățeni*, București, 1983, p. 161—168; Liviu Groza, *Noțiuni de istorie românească în gîndirea generalului Mihail Trapșa* (lucrare în manuscris); Liviu Groza, *Din aforismele generalului Mihail Trapșa* (lucrare în manuscris); Liviu Groza, *Din viața și activitatea generalului Mihail Trapșa* (lucrare în manuscris); Antonie Marchescu, *Grănicerii bănățeni și comunitatea de avere*, Caransebeș, 1941, p. 301—304.

² Diploma se găsește în custodia Muzeului județean de etnografie și istorie locală Caransebeș.

³ Vezi anexa Nr. 1.

rilor, cel avansat trebuia să-și aleagă blazonul⁴. Alegerea se făcea după consultarea unor cataloage unde erau desenate blazoanele cavalerilor și caselor nobiliare.

Pentru a se putea respecta cerințele impuse de arta heraldicii, cel ce dorea să-și aleagă un blazon de cavaler făcea o compilație, după bunul lui plac, alegând elemente heraldice puse la dispoziție prin cataloagele respective.

Fiecare element al blazonului avea o semnificație bine cunoscută de cei ce le confecționau, cât și de cei ce le alegeau.

Prezența contribuție a fost scrisă și sub influența lucrării Dr. Maria Dogaru „Aspirația poporului român spre unitate și independență oglindită în simbolul heraldic“, lucrare care studiată ne-a suscitat interesul mai ales pentru câteva concluzii care sînt edificatoare pentru intenția noastră: „Apărut odată cu societatea, din nevoia de exprimare a individualității, de definire a atributelor unor persoane sau colectivități, dezvoltat paralel cu evoluția civilizației umane simbolul a reflectat preocupările și aspirațiile societății în care s-a născut. Încadrat normelor științei heraldice sau stabilit doar prin voința posesorului, simbolul redă ceea ce este caracteristic anumitor structuri sociale, frământările ce au loc în rîndul colectivităților umane, precum și mutațiile ce survin în conștiința oamenilor.“⁵

Trapșa, alegîndu-și blazonul său de cavaler, respectă formele impuse de heraldică, dar prin interpretarea acestora el a urmărit o idee și nu greșim atunci cînd afirmăm că Trapșa și-a ales formele reprezentative de pe blazonul său urmărind ideea de unitate națională, de afirmare a mîndriei de a fi român.

În cele ce urmează ne-am propus să descriem blazonul de cavaler al generalului Trapșa pentru a ne convinge de cele afirmate anterior.

În diploma de a cărei descriere ne ocupăm, prezentarea blazonului se face foarte succint: „Un scut albastru tăiat de-a latul de un zid roșu cu trei crenelurile aurite, deasupra căruia se înalță un astru auriu. Pe bordura principală a scutului se reazimă două coifuri de turnir încoronate; de la cel din dreapta atîrnă o tapiserie albastră, de la cel din stînga o tapiserie roșie cu fond auriu.“⁶ Coroana coifului din dreapta are deasupra două aripi de vultur despărțite printr-un zid, identic cu zidul crenelat situat pe scut cu steaua amintită deasupra lui; din cea din stînga crește un leu cu limba roșie și cu o sabie ridicată cu un mîner de aur. Dedesubt se întinde o panglică albastră cu deviza VERITAS ET JUSTITIA scrisă cu litere aurite.“⁷

Analizînd în lumina heraldicii, de care Trapșa nu era străin, să vedem ce semnificație au elementele componente ale blazonului său de cavaler.

Ne vom opri în primul rînd la culori. În cîmpul blazonului se disting doar trei culori: roșu, galben și albastru.

⁴ Oswald Gerst, *Lexikon der Heraldik*, Leipzig, 1984, p. 345—347 (în continuare L. H. Leipzig).

⁵ Maria Dogaru, *Aspirația poporului român spre unitate și independență oglindită în simbolul heraldic*, București, 1981, p. 7.

⁶ În heraldică elementele sînt conturnate.

⁷ Vezi anexele Nr. 1 și 2.

În heraldică roșu semnifică dirzenie, curaj, îndrăzneală, dragoste, sacrificiu, generozitate⁸; galbenul simbolizează putere, suveranitate, fertilitate, dreptate, cumpătare și slavă⁹; iar albastrul semnifică speranță, sinceritate, sensibilitate și credință.¹⁰

Dacă am încerca să facem o paralelă între trăsăturile care îl defineau pe Trapșa, cu semnificația culorilor de pe blazonul său de cavalier, vom constata, cu plăcere, că acestea se contopesc formînd un tot unitar.

O simplă privire aruncată asupra oricărei lucrări care descrie viața și activitatea lui, sau dacă vom citi testamentul care l-a lăsat posterității, ne putem ușor da seama că Trapșa a fost curajos, generos, puternic, cumpătat și drept, că a fost sincer și credincios cauzei pentru care a luptat.¹¹

Credem că nu este de ajuns să desprindem trăsăturile care l-au definit pe Trapșa numai după culorile alese pe blazon, fără să facem fireasca legătură a acestor trei culori cu culorile drapelului României.

Sînt cunoscute frămîntările Principatelor române pentru a se ajunge la drapelul oștirii și stema țării.¹² Toate acestea au fost cunoscute de Trapșa, care dorind să evidențieze originea sa românească și-a ales cele trei culori, roșu, galben și albastru atît pentru semnificația lor individuală, cit și pentru faptul că ele constituiau culorile drapelului României.

La prima vedere s-ar părea hazardată această afirmație, dar dacă o punem în legătură cu activitatea generalului Trapșa pentru păstrarea ființei naționale a poporului român, constatăm cu mîndrie că alegerea celor trei culori nu a fost cu nimic întîmplătoare.

Este suficient doar să amintim că la Sibiu a fost colaborator și prieten cu George Barițiu, că la Viena a militat activ pentru menținerea unor ziare românești din Banat, ca să ne dăm seama de concepțiile și năzuințele lui pe tărîm național.¹³

Nu vom insista mai mult pe aceste laturi ale activității sale pentru a nu ne îndepărta prea mult de la analiza propusă, fapt pentru care ne întoarcem la blazonul său de cavalier.

Rămînînd în domeniul culorilor, constatăm că Trapșa așează pe scutul blazonului său, blazonul lui Goethe care era un dreptunghi colorat albastru, prevăzut în mijloc cu o stea aurie în șase colțuri, asemenea celei de pe cartierul superior al scutului de pe blazonul lui Trapșa.¹⁴

Apropierea lui Trapșa față de opera lui Goethe nu este întîmplătoare. Ea trebuie explicată prin afinitatea de idei, de năzuințe pe care poetul de la Weimar o avea și o manifesta în cercul de prieteni adepți ai curentului „Sturm und Drang”.¹⁵

⁸ Dictionar al științelor speciale ale istoriei, București, 1982, p. 201.

⁹ *Idem*, p. 49.

¹⁰ *Idem*, p. 19.

¹¹ Liviu Groza, *Testamentul generalului Mihail Trapșa*, în *Banatica*, VII, 1935, p. 345—349.

¹² Maria Dogaru, *op. cit.*, p. 124 și următoarele.

¹³ Liviu Groza, *Mărturii documentare privind colaborarea dintre George Barițiu și generalul Mihail Trapșa*, în *ActaMN*, XX, 1983, p. 593—598.

¹⁴ L. H. Leipzig, p. 382—383.

¹⁵ Furtună și avînt.

Că Trapşa adera la ideile acestea şi îl atrăgeau operele lui Goethe, în special, ne-o spune numărul mare de cărţi ale marelui poet existente în biblioteca sa.¹⁶ La toate acestea se adaugă şi influenţa ce o ia Trapşa de la Goethe, influenţă reflectată în poeziile şi felul său de a gândi, precum şi în aforismele şi cugetările sale.¹⁷

Trapşa nu l-a copiat pe Goethe, ci, apreciindu-i ideile înaintate, îndreptate împotriva unei societăţi perimate, a adoptat pe blazonul său de cavaler blazonul lui Goethe ca simbol ce reprezenta ideile burgheziei în ascensiune.

Nu trebuie neglijat faptul că perioada de activitate a curentului „Sturm und Drang” corespunde cu năzuinţa de unitate naţională a poporului german fărîmitat de dominaţia feudală.

Ne este bine cunoscută năzuinţa şi activitatea generalului Trapşa pentru unitatea naţională a poporului român, fapt ce ne îndreptăţeşte să afirmăm că Trapşa a aşezat cu bună ştiinţă blazonul lui Goethe pe scutul blazonului său.

Vom încerca, în continuare, să facem o descriere succintă a elementelor heraldice care compun blazonul de cavaler al generalului Trapşa, făcînd o firească legătură cu semnificaţia fiecăruia, deoarece aşa cum afirmă Dr. Maria Dogaru „concepţiile unei generaţii au fost întotdeauna sistematizate într-un simbol care a devenit apoi imbold în realizarea lor şi totodată mijloc de a le transmite urmaşilor.”¹⁸

Trecînd la analiza elementelor componente ale blazonului ales de Trapşa, constatăm că şi acestea se alătură, cu semnificaţia lor de semnificaţia culorilor şi astfel şi ele, alături de culori, au menirea să creioneze personalitatea generalului Trapşa.

Elementul principal al fiecărui blazon este scutul, care simbolizează arma de apărare a cavalerilor medievali.

Aşa cum am mai arătat, scutul este tăiat. În cartierul superior se află un dreptunghi colorat albastru în mijlocul căruia este situată o stea în şase colţuri, iar în cartierul inferior este desenat un zid de cetate crenelat. Şi pe scut, de jos în sus, sînt prezente culorile roşu, galben şi albastru.

Zidul de cărămidă roşie crenelat reprezintă forţa de apărare, puterea militară.

Înapoindu-ne în timp, am putea face o legătură în lumea romană cu „corona muralis”¹⁹ şi misiunea ce o îndeplinise Trapşa în 1866 în cetatea Peschiera.²⁰

Steaua cu şase colţuri, specifică pentru heraldica germană, are o motivaţie astrală, de dominaţie.

Din elementele exterioare scutului amintim: coiful, podoaba de gît, acoperămîntul de coif, coroanele, leul, sabia, penajul şi deviza.

¹⁶ Informaţie primită de la prof. Lucia Ştefăniţă, descendentă a familiei Trapşa, căreia îi mulţumim şi pe această cale.

¹⁷ Liviu Groza, *Din aforismele generalului Mihail Trapşa* (lucrare în manuscris).

¹⁸ Maria Dogaru, *Sigiliile, mărturii ale trecutului istoric*, Bucureşti, 1976, p. 5.

¹⁹ Anthony Rich, *Illustriertes Wörterbuch der Römischen Alterthümer*, Paris-Leipzig 1862, p. 190 şi Dumitru Tudor, *Arheologia romană*, Bucureşti, 1976, p. 164.

²⁰ Liviu Groza, *Participarea generalului Mihail Trapşa la lupta de la Custozza (1866)*, în *ActaMN*, XIX, 1982, p. 429—440.

Scutul este afrontat de două coifuri de turnir situate pe trei sferturi cu viziera închisă avînd cinci gratii. Coifurile pe platoșă sînt prevăzute cu podoabe de gît care sînt formate dintr-un lăntșor cu medalion.²¹

Amîndouă coifurile au acoperămîntul de coif care în partea lui superioară seamănă mai de grabă cu un penaj colorat într-un galben aprins, iar în partea inferioară, căzînd în falduri, sînt viu colorate în roșu și albastru, constituind o draperie a scutului.

Și acoperămîntul de coif formează, prin cromatică, culorile drapelului României.

Acoperămintele de coif, asemenea unor lambrechine, sînt la fel cu cele de pe blazoanele acordate unor comandanți de oști la cucerirea Transilvaniei și mai ales după realizarea unirii sub conducerea lui Mihai Viteazul.²²

Coifurile sînt prevăzute cu coroane din aur cu patru fleuroane în formă de frunză și patru protuberanțe terminate cu perle, iar inelul coroanei este prevăzut cu pietre nestemate. Este cunoscut faptul că în heraldică, coroana simbolizează demnitate sau rang nobiliar.

Din coroana din stînga, respectînd regula conturnării, se vede ieșînd un leu rampant cu limbă roșie care ține în laba dreaptă o sabie îndreptată cu lama în sus. Atît leul cît și sabia sînt însemne ale puterii, vitejiei și virtuților în luptă. Un leu asemănător poate fi văzut și pe blazonul lui Sztrava Pascal Solomon din Porumbacul de Sus, din districtul Făgăraș, acordat acestuia de Mihai Viteazul. Și pe acest blazon apar lambrechine colorate în roșu, galben și albastru.²³

Din coroana din dreapta se ridică un zid, construit din cărămidă, asemănător cu cel din cartierul inferior al scutului. Deasupra zidului se ridică două aripi de vultur desfăcute, colorate albastru și prevăzute cu o stea cu șase culțuri.

În mitologia greco-romană, cît și în arta heraldică vulturul sau aripile acestuia simbolizează curaj, hotărîre, măreție sau zbor spre înălțimi.

Pe terminațiile inferioare ale draperiei, care încadrează scutul, este așezată o eșarfă de culoare albastră pe care este scrisă, cu litere aurite deviza: „VERITAS ET JUSTITIA“.

Adevăr și dreptate au fost năzuințele pentru care a militat generalul Mihail Trapșa atît ca ofițer cît și ca luptător pentru păstrarea ființei naționale și unitatea teritorială a poporului român.

Studiile tipărite pînă în prezent, care și-au luat ca temă viața și activitatea generalului, evidențiază cu prisosință idealul său care ne-a îndreptățit să analizăm blazonul lui de cavaler și să-l interpretăm avînd jaloanele necesare care nu ne-au permis să greșim în afirmațiile care le-am făcut.

Atît scutul cît și elementele exterioare ale blazonului de cavaler al generalului Mihail Trapșa, talmăcite reprezintă trăsăturile care îl defineau pe acela care și-a ales ca ideal vitejia, curajul, abnegația și lupta pentru unitatea națională a neamului său, iar ceea ce nu a reușit să re-

²¹ Inițial pe acest medalion era gravat blazonul cavalerului; mai tîrziu, acesta a jucat rol numai de podoabă.

²² Marcel Sturza-Săucești, Alexandru I. Gonța, *Tricolorul românesc, simbolul unității naționale sub Mihai Viteazul*, în *RevArh*, 1986, Anul XI, Nr. 2, p. 74—77.

²³ *Idem*, anexa nr. IV.

prezintă prin forme heraldice, a dispus să se scrie pe eșarfa blazonului său.

A fost poate o influență primită de la generalul Traian Doda care și-a ales DREPTATEA ca deviză a luptei sale, deviză pe care urmașii au dăltuit-o pe monumentul lui funerar: „DREPTATEA ȚI-A FOST DEVIZA, LUPTÎND PENTRU EA TE-AI STINS“.

Pentru a întări cele afirmate, ne vom folosi de un fragment din manuscrisul lui Trapșa, prin care voia să-și scrie viața așa cum a trăit-o. Acest fragment, în care vorbește despre poporul român, îl putem considera ca o mărturisire sinceră a idealurilor sale pe care le-a înmă-nunchiat în biografia sa, făcînd un crez al său pentru împlinirea căruia a militat toată viața: „S-a trezit în mine dragostea pentru patrie, aerul ei, dealurile ei, apele ei, limba ei. În mine s-a trezit dorința de a urca cît mai sus și de a depune toate eforturile pentru ca să fiu de folos patriei mele în viitor.“²⁴

LIVIU GROZA

ANEXĂ

„Noi Franz Iosif întîiul, prin mila lui Dumnezeu împărat al Austriei, rege apostolic al Ungariei, rege al Boemiei, Dalmatiei, Croației, Slavoniei, Galiției, Lodomeriei și Iliriei, arhiduce al Austriei, mare duce de Cracovia, duce de Lo-taringia, Salzburg, Stiria, Carintia, Bucovinei, al Sileziei superioare și inferioare, mare principe al Transilvaniei, conte de Moravia, conte ridicat la rang de principe al Habsburgului și Tirolului, etc., etc., prin a noastră hotărîre imperială din 18 iulie 1866 decern rangul de cavaler iubitului și fidelului nostru Mihail Trapșa născut în Lăpușnicul în Banat, comandant suprem al Regimentului de artilerie de uscat «Prinț moștenitor Rudolf M.»; posesor al ordinului de ofițer clasa I și al medaliei de război din anul 1875, ca apreciere a faptelor deosebit de vitejești în bătălia de la Custoza la 24 iunie 1866 cît și în bătăliile premergătoare și în cele care au urmat, ca și pentru alte merite cîștigate, decorat cu ordinul coroanei de fier clasa a III-a, decorație de război.

După cum acesta a solicitat ridicarea la rang de cavaler pe baza statutului ordinului nostru de cavaleri, ne-am găsit îndemnați în puterea noastră imperială și regală să-i decernem lui și urmașilor săi legitimi rangul de cavaler și să garantăm că Mihail cavaler de Trapșa cît și urmașii lui legitimi să se bucure de drepturile legate prin lege de rangul de cavaler și în mod deosebit să se folosească de blazonul descris mai jos:

Un scut albastru tăiat de-a latul de un zid roșu cu trei creneluri aurite, deasupra căruia se înalță un astru auriu.

Pe bordura principală a scutului se reazimă două coifuri de turnir încoronate; de la cel din dreapta atîrnă o tapiserie albastră, de la cel din stînga o tapiserie roșie cu fond auriu.

Coroana coifului din dreapta are deasupra două aripi de vultur despărțite printr-un zid identic cu zidul crenelat situat pe scut cu steaua amintită deasupra lui; din cea din stînga crește un leu cu limba roșie și cu o sabie ridicată cu un mîner de aur. Dedesubt se întinde o panglică albastră cu deviza VERITAS ET JUSTITIA scrisă cu litere aurite.

Pentru legiferarea acestora am semnat cu mîna proprie prezenta diplomă cu numele nostru imperial și am dispus anexarea sigiliului maiestății.

²⁴ Liviu Groza, *Noțiuni de istorie românească în gîndirea generalului Mihail Trapșa* (lucrare în manuscris).

Intocmit și înminat de al nostru iubit și loial sfetnic, secretar, cămătar și președinte al Consiliului de miniștri, conte Eduard Taaffe însărcinat cu conducerea ministerului de interne, cavaler al Blanei de aur și al Marii cruci a ordinului nostru imperial austriac Leopold, al ordinului Slavă Hailli și al Marii cruci al suveranului Ordin al Ioaniților etc., în capitala noastră imperială și reședință Viena la doisprezece noiembrie al anului una mie opt sute optzeci și doi.

Președintele Consiliului de miniștri conte Eduard Taaffe, după porunca Majestății sale apostolice, imperiale și regale."

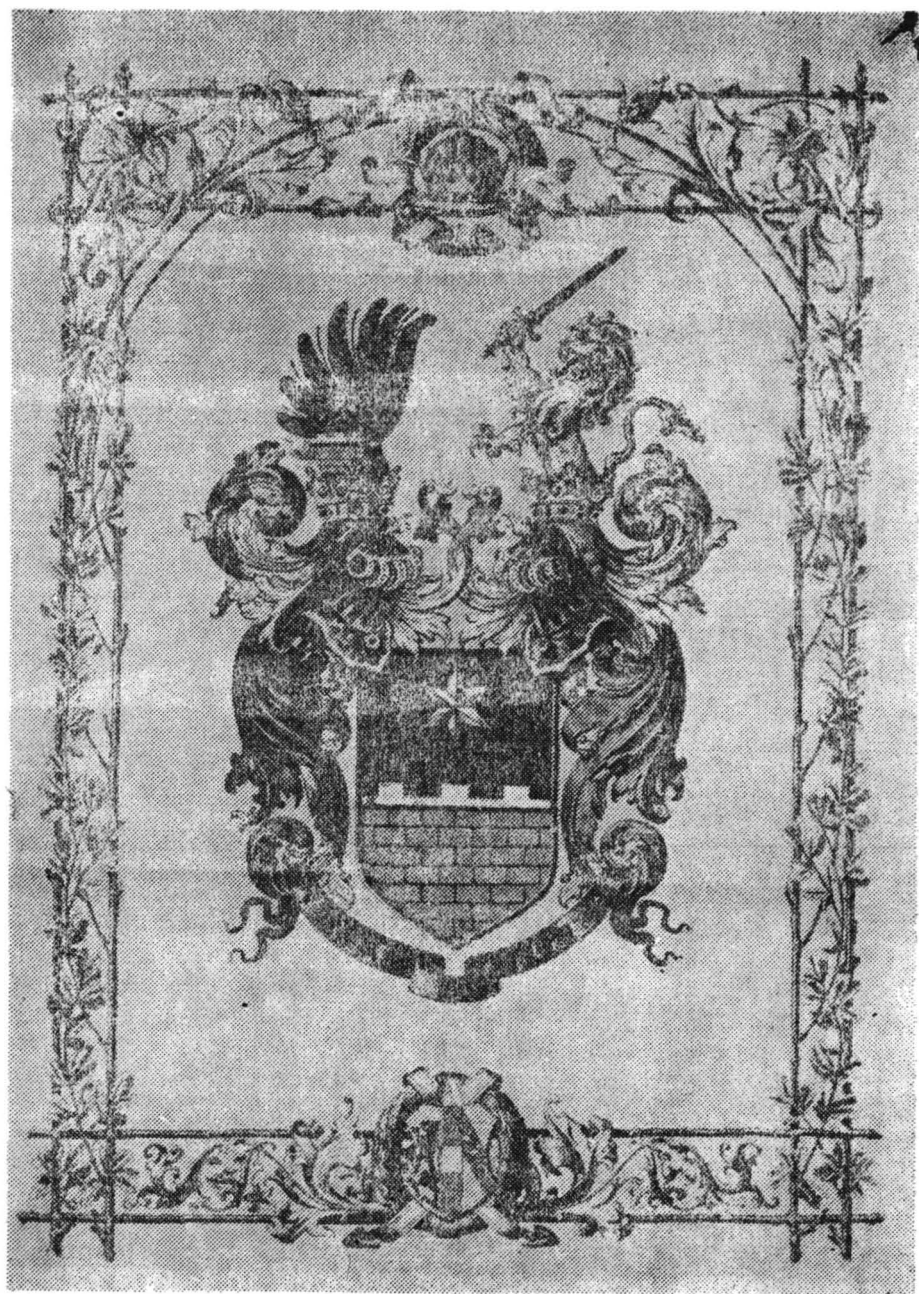
DER RITTERWAPPEN DES GENERALS MIHAIL TRAPȘA

(Zusammenfassung)

Der Verfasser, ein guter Kenner der Biographie des Generals Trapșa, beschreibt und deutet dessen Ritter Wappen.

Sowohl die Farben als auch die heraldischen Elemente bezwecken in dieser Analyse die charakteristischen Eigenschaften des Generals hervorzuheben und zwar: Tapferkeit, Mut und seine unendliche Liebe für das rumänische Volk.

Auch seine Vorliebe für Goethes Werke wird hervorgehoben, hingegen die Wahl der Farben rot, gelb, blau verbindet der Verfasser der Analyse mit dem Bestreben des Generals zur nationalen Einheit des rumänischen Volkes, dessen treuer Sohn der General war.

Blazonul de cavaler al generalului Mihail Trapşa.